

Motion till riksdagen 2007/08:So444

av Egon Frid (v)

Narkotikapolitiken

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att narkotikapolitiken ska bygga på ett förebyggande och uppsökande arbete i samverkan mellan socialtjänsten, polisens närpolisverksamhet och narkotikapolisverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att eget bruk av narkotika likt annat innehav och bruk ska vara kriminaliserat.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas en vård- och behandlingsgaranti som ger alla personer med missbruksproblem rätt till en påbörjad vårdplanering och avgiftning inom sju dagar och att det införs separat avgiftning och behandling för missbrukande kvinnor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vård- och behandlingsgarantin för personer med missbruksproblem även ska innefatta skyldigheten för kommuner att teckna ansvarsförbindelser med Kriminalvården.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör vara en skyldighet för kommunerna att samarbeta med Frivården och Kriminalvården för att planera, genomföra och följa upp vård- och behandling samt den viktiga utslussningen för individens sociala situation t.ex. med bostad och sysselsättning.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att narkotikapolitiken bör stärkas genom ökad information och samarbete av närpolisverksamheten i lokalsamhället, ökad narkotikaspänningsverksamhet, ökade resurser till tullens narkotikaspaning och en stärkt ekobrottsmyndighet.¹

¹ Yrkandena 2 och 4–6 hänvisade till JuU.

Fel! Okänt namn på

2 En kedja av förebyggande socialpolitik, kriminalisering av allt handhavande av narkotika och en kriminalpolitik som bygger på vård och behandling

Vänsterpartiet har i en motion (Narkotikapolitik 2007/08:So408) beskrivit hur viktigt det är med en helhetssyn i arbetet med att uppnå ett narkotikafritt Sverige. Vänsterpartiet bygger denna motion på en rapport som togs fram till den socialpolitiska konferens som Vänsterpartiet höll den 11 maj 2007.

Fokus i denna rapport är på socialpolitiken som den viktiga del den är och utgör för en narkotikapolitik som bygger på människan, helhetssynen och ett bättre förebyggande arbete i samhället för att förhindra utslagning och missbruk av narkotika och behovet av en bättre vård och behandling.

En slutsats som gruppen som tog fram rapporten gör är att det är oförenligt med en god narkotikapolitik att eget bruk av narkotika är kriminaliserat.

Denna slutsats är kontroversiell inom stora grupper av personer som också är engagerade inom social- och narkotikapolitiken eller social- och narkomanvården.

Kedjan av förebyggande uppsökande arbete från socialtjänsten och närpolisen ihop med den spaningsverksamhet som narkotikapolisen utgör, ihop med kriminalisering av all form av befattande med och innehav av narkotika samt rätten till en vård och behandling för människor med missbruk av narkotika, både de som döms för narkotikabrott och andra som utgör denna viktiga helhet.

Denna motion stödjer de viktiga krav och den narkotikapolitik som presenteras i Vänsterpartiets motion (Narkotikapolitik 2007/08:So408) förutom kravet på att eget bruk av narkotika ska avkriminaliseras.

3 Förebyggande arbete

Narkotikapolitiken ska bygga på ett förebyggande och uppsökande arbete i samverkan mellan socialtjänsten och polisens närpolisverksamhet samt narkotikapolisverksamhet.

Det förebyggande arbetet i lokalsamhället för att förhindra uppkomsten av missbruk är en av de centrala delarna i arbetet med att minska all form av missbruk.

Detta bygger på en väl utbyggd välfärd i form av en bra skola, fritidsgårdsverksamhet, stöd till föreningslivet och en aktiv social verksamhet från kommunen. Till detta behövs en närpolisverksamhet som jobbar aktivt i lokalsamhället och förebygger förekomsten av droger och kriminalitet i alla dess former. Närpolisverksamheten utför också en viktig del i att minska tillgången av droger och kan i sin tur samarbeta med narkotikapolisen och

dess narkotikaspaning för att minimera tillgången till narkotikan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Kriminalisering av eget bruk

Kriminalisering av det egna bruket av narkotika är en konsekvent del av en narkotikapolitik där allt innehav av narkotika är kriminellt. Det är handlingen att befatta sig med narkotika som ska vara kriminell, och då kan man inte undanta det egna bruket eftersom detta innefattar ett innehav och ett befattande med narkotika.

Detta befattande med narkotikan kan aldrig ursäktas med att narkotikan är för eget bruk. Att i praktiken försöka att dela på eget bruk och innehav leder oss in i juridiska och utredningsmässiga svårigheter om vad som är eget bruk och innehav. För eget bruk måste det vara ett innehav, och vi riskerar en glidning i praxis mot att behöva legalisera ett visst innehav för eget bruk, vilket vore mycket olyckligt och tjänar inte narkotikapolitiken och människor med missbruksproblem som behöver vård och behandling för sitt missbruk. Det är handlingen att befatta sig med narkotika och missbruka eller bruka narkotika som är det kriminella. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Vård- och behandlingsgaranti

En vård- och behandlingsgaranti behöver införas som ger alla personer med missbruksproblem rätt till en påbörjad vårdplanering och avgiftning inom sju dagar. Det ska införas separat avgiftning och behandling för missbrukande kvinnor.

Ett återkommande problem är den bristande tillgängligheten till behandling av missbruk. Det är helt enkelt svårt för många människor med missbruksproblem att få den behandling och hjälp de behöver för att kunna upphöra med sitt missbruk. Den bristande tillgängligheten beror delvis på resursbrist, men väldigt ofta är det också frågan om bristande samarbete mellan de olika huvudmännen som har ansvar för vården av människor med missbruksproblem. Kvinnor med narkotikamissbruk lever ofta under särskilt svåra förhållanden. Därför finns det stora skäl till att det ska finnas separat avgiftning och behandling för missbrukande kvinnor.

Kommunernas socialtjänst ansvarar för den långsiktiga rehabiliteringen, medan landstinget har ansvar för avgiftning, psykiatri och substitutionsbehandling med exempelvis Metadon och Subutex. Samtidigt har staten ansvar för Kriminalvården, som behandlar ett mycket stort antal missbrukare. Även om samhället som helhet vinner ekonomiskt på att alla människor med missbruksproblem får den vård och behandling de behöver, kan den enskilda

Fel! Okänt namn på

kommunen eller landstinget få betala ett högt pris för vården, vilket skapar ett incitament för att söka skjuta över kostnaderna på någon annan huvudman.

Det krävs därför en tvingande lagstiftning för att komma till rätta med den här situationen. Vi vill därför införa en vård- och behandlingsgaranti som ger alla människor med missbruksproblem som söker hjälp rätt till en påbörjad vårdplanering och eventuell avgiftning inom sju dagar. Det innebär att garantin är bindande både för landstingens beroendevård och för den kommunala socialtjänsten. Målet bör vara att åtgärder vidtas omedelbart.

I dag slussas och hänvisas människor runt mellan myndigheter och kommunerna, vilket är oetiskt och inhumant. Garantin – rätten till vård och behandling måste vara en rättighet oavsett vistelseort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Ansvarsförbindelser, kontraktsvård och vårdvistelse

Långa fängelsevistelser är skadliga när det gäller att återanpassa människor till ett liv utan missbruk och kriminalitet. Vi förespråkar därför större inslag av friare behandlingsformer, i synnerhet för personer med missbruksproblem. Ett problem har länge varit att få kommunerna att samarbeta med Kriminalvården. Det är alljämt ett problem att få kommunerna att skriva på de s.k. ansvarsförbindelserna där kommunerna ska ta på sig kostnader för vården innan vården ska inledas. Det kan diskuteras om kommunerna verkligen ska ha möjlighet att neka att ta ansvar för dessa medborgare som är i behov av vård.

Det bör införas en vård- och behandlingsgaranti för personer med missbruksproblem som även omfattar skyldigheten för kommuner att teckna ansvarsförbindelser med Kriminalvården.

Problemet med samarbete med kommunerna är tydligt när det är fråga om s.k. kontraktsvård, dvs. den vårdform som kan ersätta fängelse så länge den dömda följer sitt kontrakt och ”sköter sig”. En lösning kan då vara att låta Frivården ta en större del av kostnaden, vilket i så fall kräver mer resurser. När domstolarna dömer till kontraktsvård kräver man dels att straffvärdet för brottet ligger under två år, dels att den föreslagna behandlingen är tillräckligt ingripande.

Det senare innebär att öppenvård tillåts endast om straffvärdet ligger långt under två år, i annat fall kräver domstolarna slutenvård. Domstolarna bör här bli mer generösa i sina bedömningar och den enskildes vårdbehov bör stå i centrum. Det kan diskuteras om tvåårsgränsen verkligen fyller sitt syfte.

Samarbetssvårigheterna med kommunerna finns på samma sätt när det gäller s.k. vårdvistelse. Vårdvistelse innebär att den dömda får avtjäna slutet av sitt straff på ett behandlingshem. En del av lösningen på problemet är den förändring som Vänsterpartiet varit med och genomfört och som innebär att vårdvistelse kan påbörjas i ett tidigare skede, för att inrymma en större del av

behandlingstiden under den tid som personen är Kriminalvårdens kostnadsansvar. Det minskar eller tar i vissa fall rentav bort den kostnad som kommunerna måste bära efter att Kriminalvårdens ansvar upphör.

Vårdvistelse bör vidareutvecklas till att bli ett alternativ till fängelse i ett ännu tidigare skede. Om den intagne bedöms tillräckligt motiverad måste en behandling genom vårdvistelse alltid kunna påbörjas. Efter en lyckad behandling bör han eller hon frigges villkorligt.

Vad som ovan anförs om att ge rätt till ansvarsförbindelse, fler möjlighet till kontraktsvård och vårdvistelse bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Samverkan mellan socialtjänsten, Frivården och Kriminalvården

Det bör vara en skyldighet för kommunerna att samarbeta med Frivården och Kriminalvården för att planera, genomföra och följa upp vård- och behandling samt den viktiga utslussningen för individens sociala situation t.ex. med bostad och sysselsättning. En satsning på arbetet inom Frivården är nödvändig. Frivården står utan de pengar som årligen satsas inom ramen för Kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning. Detta är en stor brist eftersom även Frivården skulle behöva ytterligare resurser för att möta klienter med missbruksproblem med särskilt anpassad verksamhet.

Det är också nödvändigt med ett större inslag av vårdkedjetänkande från anstalt ut i frivården. Frivården bör alltså få del av Kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning. Frivården utgör den viktiga länk i samarbetet och planeringen för personer som är på anstalter och dömda till vård och behandling. Den funktionen behöver förstärkas i fråga om samverkan mellan socialtjänsten, Frivården och Kriminalvården och en bättre vård för berörda personer.

Samverkan mellan myndigheterna är en förutsättning för att stödja personer i utslussning från anstalt eller vård och behandling. Det är den viktiga och centrala delen i vårdkedjan, och Frivården har här en nyckelroll som måste stärkas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Tullen och polisen

Narkotikapolitiken måste stärkas genom ökad information och samarbete av närpolisverksamheten i lokalsamhället, ökad narkotikaspaningsverksamhet, ökade resurser till tullens narkotikaspaning och en stärkt ekobrottsmyndighet.

Nästan all narkotika i Sverige kommer från utlandet, och alltmer narkotika förs in över Sveriges gränser. Vi behöver noga överväga om inte neddragningarna i tullens budget varit för stora. Nya satsningar skulle kunna resultera

Fel! Okänt namn på

i en minskad införsel av narkotika och därmed stora samhällsekonomiska vinster. Även gränsdragnings- och samarbetsfrågor mellan polis och tull behöver förbättras – detta t.ex. när det gäller tullens befogenheter till legitimations- och passkontroller.

Polisens insatser måste fokusera på både distributionen av narkotika, de som langar narkotika i alla led och alla som befattar sig med narkotika – även de som missbrukar narkotika eftersom de utgör en stor del av langningen på gatunivå.

Vänsterpartiet har länge förespråkat en stark Ekobrottsmyndighet och föreslagit att myndigheten ska få mer resurser för att verka mot finansieringen av den grova organiserade brottsligheten för att slå ut den.

Vad som ovan anförs om att polisen, tullen och Ekobrottsmyndigheten får ökade resurser för att fokusera mer på distributionen och langningen av narkotika bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 september 2007

Egon Frid (v)